

Länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar och Kronoberg

Sammanställning av arbetet med
hedersrelaterat hot och våld i Blekinge,
Kalmar och
Kronobergs län under perioden oktober
2004 - september 2006

Rapport, år och nr: 2006:19

Rapportnamn: Sammanställning av arbetet med hedersrelaterat hot och våld i Blekinge, Kalmar och Kronobergs län under perioden oktober 2004-september 2006-11-30

Utgåva: 1

Utgivare: Länsstyrelsen i Blekinge län, 371 86 Karlskrona

Hemsida: www.k.lst.se

Författare/Kontaktperson

ISSN: 1651-8527

FÖRORD

Samtliga länsstyrelser fick 2003 i uppdrag att kartlägga behovet av insatser för unga flickor och kvinnor som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld. Länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar och Kronoberg genomförde gemensamt kartläggningen och har därefter fortsatt samarbete genom en för de tre länsstyrelserna gemensam projektledare.

Kartläggningen visade bl.a. att det i de tre länen finns ett stort mörkertal av flickor, pojkar, unga kvinnor och män som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld. Den visade också att det finns ett stort behov av att arbeta förebyggande bl.a. med kunskapshöjande aktiviteter och med attitydpåverkande verksamhet.

Länsstyrelserna har från och med 2004 haft regeringens uppdrag att arbeta förebyggande mot hedersrelaterat våld. Denna rapport är en sammanställning av det arbete som har gjorts under perioden oktober 2004 och till september 2006, i de tre länen.

Therese Magnusson
Socialkonsulent

Bakgrund

Regeringen beslutade att länsstyrelserna under 2002 och 2003 skulle kartlägga behovet av skyddat boende och andra åtgärder för flickor och unga kvinnor som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld från sina familjer. I länsstyrelsernas gemensamma rapport ”*Nationell rapport om skyddat boende m.m.*”. (2004:16) uppskattades att mellan 1500 och 2000 flickor och unga kvinnor var utsatta för allvarliga hot och att mellan tio och femton procent av dem hade behov av skyddat boende.

Regeringen har avsatt 180 miljoner kronor för insatser mot s.k. hedersrelaterat våld under perioden 2003-2007. Länsstyrelserna och vissa andra myndigheter har fått i uppdrag att genomföra insatser på området. Länsstyrelserna skall bland annat fördela stöd till lokala och regionala projekt som avser förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld. Insatserna omfattar även stöd till projekt där homosexuella och bisexuella ungdomar liksom unga transpersoner utgör målgrupp.

Länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar och Kronobergs beslutade att gemensamt genomföra kartläggningen. Kartläggningsarbetet påbörjades den 1 oktober 2003 och avslutades den 31 januari 2004. Anledningen till samverkan var att få ett mer omfattande underlag och därigenom få en ökad kunskap kring problematiken. Kartläggningens målgrupp var flickor och unga kvinnor upp till 25 år som riskerade att utsättas för hedersrelaterat våld. Kartläggningens tyngdpunkt låg på flickor i högstadie- och gymnasieålder dvs. flickor i åldern 13-20 år. I kartläggningen ingick samtliga kommuner i länet, totalt 25 kommuner.

Kartläggningen genomfördes av projektledare, socialkonsulent Therese Magnusson, med stöd av en ledningsgrupp bestående av de tre länens socialdirektörer och jämställdhetsexperten vid Blekinge länsstyrelse. Varje län hade en referensgrupp med representanter från olika yrkeskategorier. Referensgruppen har fungerat som ”bollplank” och som en kunskapskälla.

Materialet till kartläggningen samlades främst in via intervjuer. Intervjuerna genomfördes mestadels i grupp genom att projektledaren träffade representanter från olika yrkeskategorier från respektive län.

Projektledaren intervjuade även enskilda myndighetspersoner och andra med erfarenheter av problematiken bl.a. familjehem och kvinnojourer. Intervjuer med flickor som varit utsatta för hedersrelaterat våld och med flickor som har erfarenhet av att leva i ”dubbla kulturer” genomfördes. För att komplettera bilden sändes enkäter ut till socialtjänsten och till skolorna.

Kartläggningen visade att det inte fanns många för myndigheterna kända flickor som är eller har varit utsatta för hedersrelaterat våld. Däremot angav många att det troligtvis fanns ett stort mörkertal av ungdomar som lever i miljöer där det förekommer hedersrelaterat hot och våld.

I kartläggningen framkom att det finns tre nivåer av problematiken

- Vikten av en god integration
- Betydelsen av att arbeta förebyggande
- Behov av omedelbart skydd för akuta situationer

Regeringen beslutade den 23 juni 2004 att ge länsstyrelserna i uppdrag att utveckla stödet till ungdomar som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld.

Länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar och Kronobergs län beslutade att fortsätta samordna arbetet i de tre länen för att kunna genomföra kunskapshöjande aktiviteter, skapa specialistteam och arbeta med projektmedel som stimulerar förebyggande och attitydpåverkande insatser.

Regeringen har under 2004, 2005 och 2006 gett länsstyrelserna medel att fördela till projekt som bidrar till att motverka hedersrelaterat hot och våld. För länsstyrelserna i Kalmar, Blekinge och Kronoberg har 500 000 kronor per år avsatts.

Organisation

För att leda arbetet med att genomföra regeringsuppdraget utsågs en ledningsgrupp bestående av de tre lärens socialdirektörer och jämställdhetsexperten i Blekinge. Ledningsgruppen och projektledaren har träffats ca två gånger per termin.

En arbetsgrupp bildades med socialkonsulenter från respektive länsstyrelse. Socialkonsulenten i Blekinge utsågs till projektledare på halvtid under ett år från om med oktober 2004. Pga. personella förändringar inom Länsstyrelsen i Blekinge beslutades att förlänga tidsperioden tom september 06 men med samma tidsomfattning.

I varje län utsågs en referensgrupp med bl.a. representanter för kvinnojourer, invandrarorganisationer, socialtjänst, skola, polis, hälso- och sjukvård. Projektledaren har träffat referensgrupperna ca två gånger per termin.

Målsättningen med arbetet var att

- bidra till samordning av de förebyggande insatserna på regional och lokal nivå
- stimulera bildandet av nätverk mellan dem som i sin verksamhet kommer i kontakt med målgruppen
- genomföra attitydpåverkande insatser bland grupper med hederstänkande
- tillsammans med kommuner och organisationer planera och genomföra utbildningsinsatser för personer inom frivilligorganisationer t.ex. kvinnojourer och organisationer bildade på etnisk grund och trossamfund och för personal inom kommunal verksamhet.

Utgångspunkter och definition av hedersproblematiken

Länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar och Kronoberg har utgått från det resonemang om begreppet hedersrelaterat våld som projektledaren och intervjupersonerna har fört. Det har funnits en stor samstämmighet om att begreppet innefattar det hot och våld som är riktat mot flickan för att familjen skall kunna bevara sin heder. Hotet och/eller våldet mot flickan innebär att familjen kan "tvätta bort" skammen som flickan utsatt familjen/släkten för. Det fanns även en samsyn om att företeelsen är kopplad till släktens traditioner och seder.

Andra utgångspunkter har varit

- Deklarationen om mänskliga rättigheter
- Konventionen om avskaffande av all diskriminering av kvinnor
- Konventionen om barns rättigheter
- Socialtjänstlagen
- Lagen om vård av unga

Samordning av insatser

Projektledaren har tillsammans med referensgrupperna fört ett resonemang om vilket behov som finns i respektive län. I dessa sammanhang har projektledaren ansvarat för att sprida kunskap om befintliga resurser inom länen samt om nationella resurser. Projektledaren har ansvarat för att bevaka området avseende ny litteratur, rapporter etc.

I referensgrupperna har diskuterats hur arbetet med hedersrelaterat förtryck kan förebyggas och hur arbetet med problematiken kan utvecklas. Det har förts diskussioner i referensgruppen om hur man med stöd av projektmedel kan arbeta för att motverka hedersrelaterat våld.

Nätverksbildande

I kartläggningsarbetet framkom att det ibland kan vara svårigheter i kontakterna mellan myndigheter och organisationer vilket kan innebära att ungdomen inte får den hjälp hon/han behöver. Ett av projektledarens uppdrag har varit att stimulera olika former av nätverksbildande då detta kan bidra till ökat erfarenhetsutbyte och påverkansmöjligheter. Speciellt viktigt var att bidra till ökad förståelse mellan socialtjänst och skola. Projektledaren har därför tillsammans med länsstyrelserna i Kalmar, Kronoberg och Halland arrangerat två utbildningsdagar kring samverkan mellan socialtjänst och skola (se vidare under utbildning).

Projektledaren har vidare arbetat för att det skall bildas en samverkansgrupp/nätverk i varje län där representanter från olika yrkeskategorier deltar. Dessa kommer att ha olika sammansättning och inriktning i de olika länen utifrån behov. Övergripande målsättning är dock att gruppen har en god kunskap om hedersrelaterat våld. Länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar och Kronoberg har i samarbete med Hallands länsstyrelse arrangerat speciella utbildningsdagar för de blivande samverkansgrupperna (se vidare under utbildning).

Projektledaren har kontinuerligt tagit tillvara berörda ungdomar erfarenheter genom att träffa enskilda ungdomar för samtal kring problematiken.

Attitydpåverkande arbete

Projektledaren har arbetat för att stimulera insatser som bidrar till attitydpåverkande insatser till ungdomar och grupper/familjer som domineras av ett hederstänkande. Projektledaren har fungerat som ett bollplank till blivande projektägare. För att stimulera arbetet har länsstyrelserna sammanställt beviljade projektmedel för år 2004 och år 2005 samt haft två projektträffar (se vidare under utbildning).

Utbildning och kompetenshöjande insatser

I kartläggningen framkom att det fanns ett stort behov av kunskapshöjande aktiviteter såsom utbildningar och studiebesök för att skapa en större förståelse för problematiken. Projektledaren har deltagit i olika konferenser för att höja sin egen kunskapsnivå samt gjort studiebesök på skyddade boenden. Projektledaren har representerat de tre länen i Socialstyrelsens referensgrupp och deltagit i Länsstyrelsen i Skånes arbetsgrupp.

Under perioden har följande utbildningssatsningar genomförts

- *040506 Utbildningsdagen "Rätten till ett eget liv"* Basutbildning och presentation av kartläggningmaterialet. 350 deltagare från olika målgrupper såsom socialtjänsten, ungdomsmottagningar, kvinnojourer, invandrarorganisationer, polis, åklagare, skolhälsovården, barnpsykiatri, brottsofferjourer m.fl. Utvärderingen av denna utbildningsdag visade att många var nöjda med dagen och upplevde att de fått en ökad kunskap om hedersproblematiken.
- *050301 Rådslag om frivilligorganisationers arbete mot våld mot kvinnor.* Deltagare var representanter från mansjourer och kvinnojourer ifrån Blekinge, Kalmar och Kronobergs län. Män i Fokus presenterade sin verksamhet och det fördes ett resonemang kring hur man gemensamt kan arbeta för att förebygga hedersrelaterat våld.
- *050429 Seminariedag om förtryck och våld i heders namn.* Utbildning kring jämställdhet och fäderns ansvar för sina söners uppfostran. 150 deltagare från olika målgrupper såsom politiker, invandrarorganisationer, yrkesverksamma och frivilliga organisationer. Utvärderingen visade att det var en givande, lärorik och tänkvärd utbildningsdag.
- *050901 Projektmöte med Marie Eriksson från Fritidsforum.* Projektmöte med projektet i Kronobergs län där information om pedagogiskt arbete med ungdomsgrupper gavs och en diskussion om möjligheter och svårigheter att arbeta med målgruppen fördes.
- *051102 Utbildningsdag med Nassim Moghimi.* Utbildningsdag för Kalmar län. 57 deltagare från olika yrkeskategorier.
- *060131 Inspirationsträff i Alvesta.* Projektmöte för nuvarande och blivande projektarbetare där lokala projekt redovisade sina erfarenheter och en föreläsning av Marie Eriksson från Fritidsforum, 72 deltagare. Utvärderingen visade att deltagarna tyckte det var positivt med erfarenhetsutbyte. Deltagarna upplevde dagen som inspirerande, informativt och att det var bra föreläsare. Någon hade önskat mer djupgående information om projektet.

- *060302 Utbildningsdag med Bernadita Nunez från Terrafem.* Utbildningsdag kring begreppet heder och dess mekanismer. 30 deltagare från Kalmar län.
- *060509 Utbildningsdag kring samverkan mellan skola och socialtjänst.* Hanna Cinthio informerade om hederskulturens bakgrundsfaktorer och mekanismer. Diskussion kring samverkan fördes utifrån fallstudier. Målgruppen var socialtjänst och skola och deltagarantalet var 120. Utvärderingen visade att det var en intressant, bred och öppen föreläsning där föreläsaren hade egna erfarenheter som gav inspiration att fortsätta arbetet med problematiken. Dagen väckte tankar, var klargörande och gav konkreta tips och metoder. Någon hade önskat mer föreläsning och mindre tid för gruppdiskussioner.
- *060510 Utbildningsdag för blivande samverkansgrupper* Tre olika föreläsningar, dagen var en inledning till bildandet av samverkansgrupper. Målgruppen var personer som var intresserade av att delta i en blivande samverkansgrupp, deltagarantalet var 80. Utvärderingen visade att dagen var matnyttig och intressant, lärorik och användbar. Deltagarna upplevde att de fått en klarare bild av vad som menas med hedersvåld och insett vidden av problematiken samt fått energi för att fortsätta arbetet med hedersrelaterat våld i samverkan med andra myndigheter. Deltagarna ansåg att de fått handfasta råd och tips. Någon av deltagarna ansåg att det skulle ha funnits tid för gruppdiskussioner.
- *060919 Utbildningsdag för blivande samverkansgrupper.* Två föreläsare, Henrik Belfrage som talde om PATRIARK, en checklista som kan användas som hjälpmedel vid bedömning av risk för hedersrelaterat våld och Arne Gynther som talade om FFT, funktionell familjebehandling för ungdomar som är utsatta för hedersrelaterat våld. Målgruppen var personer som är intresserade av att delta i en samverkansgrupp. Deltagarnantalet var 65. Utvärderingen visade att det var lättlyssnade och informativa föreläsare, det var en konkret och tydlig föreläsning av Henrik Belfrage, föreläsarna var kunniga och avslappnade, det var bra med gruppdiskussionerna kring samverkansgrupper. Någon gruppdeltagare tyckte att Arne Gynther kunde ha haft mer struktur på sin föreläsning.
- *060920 Utbildningsdag för skola, socialtjänst och polis.* Juno Blom från Länsstyrelsen i Östergötland föreläste om hedersrelaterat våld och hur man kan samverka kring

ärenden som rör hedersrelaterat våld. Antalet deltagare var 94 och utvärderingarna visade att det var en grundläggande information och att Juno var en kunnig, entusiastisk, intressant, ödmjuk och givande föreläsare. Hon var konkret och det var bra med övningsexempel ”dilemma fall” att relatera till. Någon tyckte att det hade varit positivt med fördjupning i ämnet och någon ansåg att det skulle ha varit mer kunskap om lagar och paragrafer.

Samtliga tre län har erhållit information om ett skyddat boende och dess verksamhet. Verksamhetsansvarig Maria Hagberg från VoB Syd har informerat om deras verksamhet för referensgruppen i Blekinge och i Kronobergs län. Hon har även informerat familjehemsgruppen i Karlskrona och familjehemskonsulenterna i Blekinge län.

I samtliga län har Fadimes tal i riksdagen avlyssnats av bl.a. konferensdeltagare och en diskussion kring innehållet i talet har förts.

Handbok

I de tre länens referensgrupper framkom ett önskemål att Länsstyrelserna skulle arbeta fram en handbok som berör frågor kring hedersproblematiken.

Projektledaren har under 2005 i samverkan med referensgrupperna i Blekinge samt i samverkan med socialkonsulenterna i Kalmar och Kronoberg arbetat fram en handbok. Socialtjänsten i Karlskrona, utsatta flickor och socialkonsulterna på länsstyrelserna i Kalmar och Kronoberg har lämnat synpunkter på materialet. Handboken bygger på material från Västra Götalands och Östergötlands länsstyrelser samt från kartläggningen ”*Rätten till ett eget liv- Hedersrelaterat hot och våld*” (2004:6).

Handboken vänder sig främst till personal inom skola och socialtjänst men kan även användas av andra yrkeskategorier och personer från frivilligorganisationer.

Handboken har tryckts i ca 1500 exemplar och finns på länsstyrelsernas hemsida. Till handboken har utarbetats en litteraturlista som även denna finns på hemsidan. Handboken har använts som underlag för arbetet med att ta fram lokala handlingsplaner inom olika organisationer.

Hemsidan

På Länsstyrelsens i Blekinge hemsida finns ett avsnitt om hedersproblematiken där den senaste information om hedersproblematiken finns. Projektledaren bevakar senaste nytt inom om-

rådet. Detta för att kunna hålla hemsidan uppdaterad (se www.k.lst.se, sociala frågor; hedersproblematiken).

Projektmedel

Under projekttiden har medel om 500 000 kronor till respektive länsstyrelse beviljats för år 2004 och 2005 och nu även för år 2006. Varje länsstyrelse har administrerat sitt läns projektmedel och projektledaren har svarat för att stimulera och stödja projekten. Projektledaren har ansvarat för att hålla sig uppdaterad om nationella projekt.

Projektledaren har sammanställt beviljade projektmedel för 2004 och 2005 (se hemsidan).

Rådgivning

Projektledaren har under projekttiden ansvarat för omfattande rådgivning och information inom området och har haft samtal kring handläggning av ärenden i de tre länen. Information om skyddade boenden i Sverige och om föreläsare och kunniga personer inom området har givits. Projektledaren har fungerat som ett "bollplank" för blivande projektägare.

Sammanfattning och reflektioner

Sedan kartläggningsarbetet gjordes under 2003 har kunskapen om hedersrelaterat våld ökat. I de tre länen har många yrkesverksamma och personer från frivilliga organisationer deltagit i utbildningsdagar, tagit del av informationen på hemsidan och i handboken. Beredskapen har på många områden ökat då en ungdom är i behov av hjälp och stöd. Trots detta är behovet av kunskap fortfarande stort och det är viktigt att även framöver ha olika utbildningsinsatser.

För att ungdomar som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld skall få det stöd och den hjälp de behöver, är det viktigt att olika yrkeskategorier har en baskunskap kring problematiken och en beredskap att möta ungdomar; dels i den akuta situation och dels i det långsiktiga arbetet med ungdomen och dennes familj. Här är det viktigt att det finns personer med en mer djupgående kunskap kring problematiken som vet hur man skall agera i olika situationer. Det är betydelsefullt att länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar och Kronoberg arbetar för att skapa samverkansgrupper/nätverk inom respektive län där man dels kan arbeta inom länet men även kan byta kunskap och erfarenheter mellan länen. I små kommuner är det svårt att få en gedigen kunskap inom alla områden och man möter kanske inte problematiken speciellt ofta inom sin kommun. Det är då extra angeläget att man kan få kontakt med personer som har erfarenhet och kunskap kring problematiken.

Det är också viktigt att skola och socialtjänst fortsätter att ta till sig informationen i handboken och att man inom respektive organisation arbetar för att ta fram en handlingsplan.

I de tre länen finns många duktiga och engagerade personer som driver arbetet mot hedersrelaterat våld framåt, bl.a. projektarbetare. Ett mer långsiktigt arbete för att förebygga hedersrelaterat våld bl.a. via projekten och samverkansgrupperna/nätverk har påbörjats. Det är angeläget att länsstyrelserna fortsätter att stödja detta arbete.

Projektledarens personliga reflektioner kring samverkan mellan länen

Jag har sedan 2003 arbetat med frågan om hedersrelaterat våld i Blekinge, Kalmar och Kronobergs län under del av min arbetstid. Arbetet har för mig varit mycket givande och stimulerande och jag har erhållit mycket kunskap tack vare de kompetenta och erfarna människor jag har mött under projekttiden. Jag har också lärt mig oerhört mycket av referensgrupperna och framför allt av de ungdomar som levt och lever i miljöer där hedersrelaterat våld har förekommit och förekommer.

En stor fördel med att samverka över länen har varit att jag har fått en mer djupgående kunskap som jag har kunnat förmedla vidare till personer som kommit i kontakt med problematiken. En annan fördel har varit att vi har kunnat samverka kring konferenser, rådslag och arbetet med handboken och med hemsidan. När det gäller projektmedlen har jag kunnat få en omfattande bild av vilka projekt som finns i våra tre län.

Trots att arbetet har omfattat 25 kommuner så har jag lyckats göra mig relativt ”känd” vilket har inneburit att yrkesverksamma och enskilda från Kalmar och Kronoberg har vänt sig till mig för rådgivning. Eftersom tiden varit begränsad och det är en stor målgrupp så tar det längre tid att göra sig ”känd”. Även för övrigt så kräver arbetet en långsiktighet och här menar jag att det är viktigt att socialkonsulenternas arbetsgrupp fortsätter det gemensamma arbetet. Här tror jag att de blivande samverkansgrupperna/nätverken kommer att ha stor betydelse.

Målsättning med arbetet är uppfyllt och det framtida arbetet är påbörjat då bildandet av samverkansgrupper har satts igång med hjälp av utbildningsdagarna.

Framtiden

Arbetet med hedersproblematiken är igång och kommer att fortsätta inom respektive län. Samarbetet mellan länen kring frågan kommer att kvarstå och projektledaren kommer att även fortsättningsvis bistå med rådgivning i frågan vid behov.

Rapporter

Länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar och Kronoberg, Handbok i hedersproblematiken

Länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar och Kronoberg, Rätten till ett eget liv- Hedersrelaterat hot och våld (2004: 6)

Länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar och Kronoberg, Sammanställning av projektmedel till hedersproblematiken, 2005

Samverkan för skyddat boende, nationell rapport från länsstyrelserna om skyddat boende med mera, för flickor och unga kvinnor som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld (2004)

Hemsidan

www.k.lst.se sociala frågor/hedersproblematiken